

БОБОЖКО Ю. Б.,
аспірант
(Державний податковий університет
Міністерства фінансів України)

УДК 342.951
DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.1.22>

ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ НОТАРІУСА У ВІДНОСИНАХ ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ

Статтю присвячено обґрунтуванню поняття “адміністративно-правовий статус нотаріуса у відносинах державної реєстрації” та виділити елементи адміністративно-правового статусу. Формування наукового підходу щодо визначення поняття та елементів адміністративно-правового статусу нотаріуса у відносинах щодо державної реєстрації впливає з наукових досліджень, в яких розкривається сутність категорій “правовий статус”, “адміністративно-правовий статус”. Вказане стосується положень, обґрунтованих у загальній теорії права, у доктрині адміністративного права. Визначено, що базові теоретичні положення поглиблені у галузевих предметних юридичних наукових дослідженнях, проте аналізоване питання потребує подальшого наукового аналізу, актуальність якого не втрачається у зв’язку із динамічним характером змін, яких потребує нотаріальна діяльність в умовах воєнного стану та активізації процесів адаптації чинного законодавства України до законодавства Європейського Союзу. У статті обґрунтовано поняття та запропоновано елементи адміністративно-правового статусу нотаріуса у відносинах державної реєстрації. Доведено, що адміністративно-правовий статус нотаріуса є складним за змістом, який складають наступні елементи: правосуб’єктність, права, обов’язки та відповідальність, гарантії. Останній елемент розглядається не тільки в контексті вчинення нотаріальних дій, а й при здійсненні реєстрації, оскільки саме нотаріус є спеціальним суб’єктом, уповноваженим державою на проведення реєстрації, завдяки чому виконуються основні завдання держави у цій сфері. Адміністративно-правовий статус нотаріуса як суб’єкта державної реєстрації – це врегульована адміністративно-правовими нормами сукупність структурних та взаємопов’язаних елементів, що відображають правове становище нотаріуса у відносинах з органами державної влади, місцевого самоврядування, фізичними чи юридичними особами під час виконання ним повноважень в сфері державної реєстрації, передбачених нормами чинного законодавства.

Ключові слова: нотаріус, адміністративно-правовий статус, елементи адміністративно-правового статусу, правосуб’єктність, права, обов’язки, гарантії.

Bobozhko Yu. B. Concepts and elements of the administrative and legal status of a notary public in relation to state registration

The article is devoted to substantiating the concept of "administrative-legal status of a notary public in relation to state registration" and highlighting the elements of administrative-legal status. The formation of a scientific approach to the definition of the concept and elements of the administrative-legal status of a notary public in relation to state registration stems from scientific research that reveals the essence of the categories "legal status" and "administrative-legal status". This refers to the provisions substantiated in the general theory of law, in the doctrine of administrative

law. It was determined that the basic theoretical provisions are deepened in the branch-specific legal scientific research, but the analyzed issue requires further scientific analysis, the relevance of which is not lost in connection with the dynamic nature of the changes required by notarial activity in the conditions of martial law and the activation of the processes of adaptation of the current legislation of Ukraine to the legislation of the European Union. The article substantiates the concept and proposes elements of the administrative and legal status of a notary public in relation to state registration. It has been proven that the administrative-legal status of a notary public is complex in terms of content, which consists of the following elements: legal personality, rights, duties and responsibilities, guarantees. The last element is considered not only in the context of performing notarial actions, but also during registration, since the notary is a special entity authorized by the state to carry out registration, thanks to which the main tasks of the state in this area are fulfilled. The administrative-legal status of a notary as a subject of state registration is a set of structural and interconnected elements regulated by administrative-legal norms that reflect the legal position of a notary in relations with state authorities, local self-government, natural or legal persons during the performance of his powers in the field of state registration, provided by the norms of current legislation.

Key words: *notary, administrative-legal status, elements of administrative-legal status, legal personality, rights, obligations, guarantees.*

Вступ. Правові реформи, що відбуваються в Україні за умови воєнного стану спрямовані на реалізацію стратегічного напрямку входження до складу Європейського Союзу. Не виключенням є реформування інституту нотаріату, про що, зокрема, свідчить прийнятий за основу проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності» № 5644 від 15 лютого 2022 року. Відповідно до цього законопроекту, пропонується забезпечити функціонування електронної системи нотаріату, надати повноваження нотаріусам щодо реєстрації шлюбів та їх розірвання, забезпечити доступність нотаріальних дій для громадян в нотаріальних округах, в яких кількість нотаріусів є недостатньою, скасувати поділ на державних та приватних нотаріусів, передати певні повноваження у сфері нотаріату від Міністерства юстиції України до Нотаріальної палати України, що підтверджує публічний характер нотаріату та необхідність дослідження адміністративно-правового статусу нотаріуса [1].

Нотаріуси є одними із найактивніших учасників адміністративних правовідносин. Так представники Нотаріальної Палати України активно беруть участь в роботі над відповідними законопроектами у важливих сферах суспільного життя, співпрацюють з органами державної влади, місцевого самоврядування та з міжнародними організаціями нотаріусів. Нотаріус, забезпечуючи реалізацію захисту прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, надає спектр послуг не тільки з питань вчинення нотаріальних дій, а також послуги з питань державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, речових прав на нерухоме майно, їх обтяжень, виконує функції реєстратора Реєстру аграрних розписок.

В умовах воєнного стану на початок травня 2022 року із загальної кількості 6600 нотаріусів в Україні нотаріальні дії вчиняли орієнтовно лише 2500 нотаріусів [2], разом із тим постійне розширення повноважень нотаріусів визначає необхідність вдосконалення врегулювання відносин між державою і нотаріусом, а також правового статусу нотаріуса у відносинах державної реєстрації.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтувати поняття “адміністративно-правовий статус нотаріуса у відносинах державної реєстрації” та виділити елементи адміністративно-правового статусу.

Огляд наукових досліджень. Формування наукового підходу щодо визначення поняття та елементів адміністративно-правового статусу нотаріуса у відносинах щодо державної реєстрації впливає з наукових досліджень, в яких розкривається сутність

категорій “правовий статус”, “адміністративно-правовий статус”. Вказане стосується положень, обґрунтованих у загальній теорії права – О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко, О.В. Петришин, П.М. Рабінович, М.В. Цвік, Ю.С. Шемшученко та інші, у доктрині адміністративного права – В.Б. Авер’янов, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, В.В. Зуй, Т.О. Коломoeць, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, С.Г. Стеценко та інші. Базові теоретичні положення поглиблені у галузевих предметних юридичних наукових дослідженнях, проте аналізоване питання потребує подальшого наукового аналізу, актуальність якого не втрачається у зв’язку із динамічним характером змін, яких потребує нотаріальна діяльність в умовах воєнного стану та активізації процесів адаптації чинного законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Результати дослідження. В юридичній науці дослідники визначають декілька підходів до змісту категорії «правовий статус». На думку В.О. Котюк, правовий статус є юридичною основою та засобом підвищення соціальної активності, залучення кожного громадянина до активної діяльності з управління державними і суспільними справами, до розвитку економічного виробництва [3, с. 100]. В свою чергу, Панчишин А. В розглядає правовий статус як самостійну категорію, що характеризується такими ознаками: універсальний характер; відображає особливості особи та держави як учасників суспільних відносин та ступінь і характер їх взаємодії; права та свободи, що складають основу статусу, не можуть реалізуватись без інших його компонентів – обов’язків та відповідальності; забезпечує системність прав, свобод та обов’язків; елементи структури правового статусу взаємозалежні та взаємодіючі; характеризується відносною стабільністю [4, с. 96]. О.О. Бандурка, визначає правовий статус органу державної влади, як сукупність його повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує виконання покладених на нього завдань [5, с. 23].

У галузевих юридичних дослідженнях поглиблено загальнотеоретичний підхід до розкриття змісту правового статусу. Так, на думку академіка В.Б. Авер’янова “адміністративно-правовий статус” охоплює “комплекс конкретно визначених суб’єктивних прав і обов’язків, які закріплені за відповідним суб’єктом нормами адміністративного права. Тобто необхідною ознакою набуття особою адміністративно-правового статусу є наявність у неї конкретних суб’єктивних прав і обов’язків, які реалізуються даною особою як в адміністративних правовідносинах, так і поза ними” [6, с. 194]. Т.О. Коломoeць зазначає, що категорія “адміністративно-правовий статус” представляє собою сукупність суб’єктивних прав і обов’язків закріплених нормами адміністративного права за певним органом. Водночас, обов’язковою ознакою набуття суб’єктом адміністративно-правового статусу є наявність у нього конкретних суб’єктивних прав і обов’язків, що реалізуються у рамках як адміністративних правовідносин, так і поза ними [7, с. 64]. О.В. Мещерякова доводить, що адміністративно-правовий статус особи складається з сукупності елементів, які утворюють його склад. Поряд із наявністю різних поглядів на перелік його структурних елементів, доцільно зазначити, що права і обов’язки становлять серцевину правового статусу, а тому є його обов’язковими елементами. На її думку до елементів адміністративно-правового статусу слід відносити: адміністративну правосуб’єктність; права; обов’язки; заборони і відповідальність за їхнє порушення [8., с. 610]. С.Г. Стеценко вважає, що адміністративно-правовий статус – це сукупність прав, обов’язків та гарантій їх реалізації, закріплених у нормах адміністративного права, а в основу покладено адміністративну правосуб’єктність. При цьому кожен суб’єкт адміністративного права має свій варіант притаманного йому адміністративно-правового статусу [9, с. 92-93]. На думку С.В. Ківалова, Л.Р. Білої адміністративно-правовий статус осіб складає комплекс їхніх прав і обов’язків, закріплених нормами адміністративного права, а також гарантії захисту цих прав і обов’язків [10, с. 272]. І.П. Голосніченко до змісту адміністративно-правового статусу відносить комплекс прав та обов’язків особи, що закріплені нормами адміністративного права [11, с. 198]. Такий підхід підтримує В. А. Миколенко [12, с. 14]. П.С. Лютіков вважає, що права й обов’язки особи слід розглядати у площині адміністративно-правового статусу особи, вважаючи їх поряд з адміністративною правосуб’єктністю ключовими елементами всієї структури адміністративно-правового статусу особи. [13].

Під елементами адміністративно-правового статусу необхідно розуміти його складові, які визначають специфіку суб'єкта адміністративно-правових відносин, відмінність від інших суб'єктів, що в сукупності складають цілісну, змістовну, системну, юридичну характеристику конкретного учасника цих відносин. Таким чином, адміністративно-правовий статус особи утворюється із сукупності елементів, які і утворюють його склад [14].

Таким чином, основними елементами адміністративно-правового статусу науковці називають адміністративну правосуб'єктність, права та обов'язки, відповідальність. Також склад елементів доповнено гарантіями захисту прав і обов'язків, заборонами, компетенцією.

Для визначення адміністративно-правового статусу нотаріуса у відносинах щодо державної реєстрації слід звернутися до нормативно-правих актів.

Так, відповідно до статті 1 Закону України «Про нотаріат» нотаріат в Україні – це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності [15].

Вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на нотаріусів, які працюють в державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах (державні нотаріуси) або займаються приватною нотаріальною діяльністю (приватні нотаріуси). Зокрема, згідно статті 3 Закону України «Про нотаріат» нотаріус – це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності [15].

Згідно Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», систему органів та суб'єктів, які здійснюють повноваження у сфері державної реєстрації прав, складають: 1) Міністерство юстиції України та його територіальні органи; суб'єкти державної реєстрації прав: виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, Київська, Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації; 3) державні реєстратори прав на нерухоме майно [16]. Згідно Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» систему органів у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань становлять Міністерство юстиції України та інші суб'єкти державної реєстрації [17].

На сьогодні нотаріуси уповноважені не лише на здійснення нотаріальної діяльності, а також є державними реєстраторами речових та юридичних осіб, фізичних-осіб підприємців. Так, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 10 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» і п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» нотаріуси є державними реєстраторами у відповідних напрямках.

Одразу зазначимо, що в правовій літературі поширеною є думка щодо належності органів нотаріату до органів державного управління, а їхня діяльність має адміністративний характер, тому в нотаріальному процесі наявні публічні форми функціонування, які впливають на їх публічно-інституційний характер [18, с. 70]. На думку К.І. Федорової, статус приватного нотаріуса має визначатись як публічна офіційна особа і професіонал у галузі права [19, с. 89]. Верховний Суд України в Постанові від 12 листопада 2020 року також наголошує, що нотаріус є публічною особою, якій державою надано повноваження щодо посвідчення прав і фактів, які мають юридичне значення, та вчинення інших нотаріальних дій з метою надання їм юридичної вірогідності. Вчиняючи нотаріальні дії, нотаріус діє неупереджено, він не може діяти в інтересах жодної з осіб – учасника нотаріальної дії [20].

Н.В. Ільєва, вважає, що під публічно-правовим статусом нотаріату України доцільно розуміти його положення у ієрархії органів публічної адміністрації, яке створює умови для забезпечення спроможності органами нотаріату своїми діями (актами) породжувати,

змінювати або припиняти певні правовідносини зв'язку із вчиненням нотаріальних дій. До структури публічно-правового статусу нотаріату відносять такі елементи: 1) мета, завдання, функції, 2) компетенція, 3) організація діяльності, 4) юридична відповідальність органів нотаріату. [21].

О.О. Висеканцев, досліджуючи адміністративно-правовий статус державного нотаріуса, називає такі ознаки правового статусу нотаріуса в Україні: є спеціальним галузевим статусом, та співвідноситься із загальним правовим статусом як загальне та спеціальне; відображає правове положення нотаріуса як сторони нотаріальних правових та суспільних відносин; права та обов'язки, які є основними складовими частинами статусу, не можуть бути реалізовані без обмежень, гарантій та відповідальності. [22, с. 82-83].

А.М. Куліш виділяє відмінні ознаки, які відрізняють нотаріусів від представників інших професій:

- публічність – нотаріуси працюють відкрито та прозоро, забезпечують зв'язок держави з суспільством шляхом виконання своїх повноважень;
- специфічний склад системи регулюючих суб'єктів;
- діяльність нотаріусів регулюється не лише органами державної влади такими, як Міністерство юстиції, наприклад, але й недержавною неприбутковою організацією, що здійснює професійне самоврядування у сфері нотаріату – Нотаріальною палатою України;
- суворі вимоги доступу до професії – законодавством закріплено ряд вимог, яких повинні дотримуватися особи, які мають намір отримати свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю [23, с. 14].

Чижмар К.І. стверджує, що правове становище нотаріуса також визначається правосуб'єктністю, складовими елементами якої є закріплена Законом «Про нотаріат» безперечна юрисдикція, на здійснення якої уповноважений нотаріус, та компетенція, що виявляється в його повноваженнях [24, с. 83]. Погоджуючись з цією думкою, слід констатувати, що адміністративно-правовий статус нотаріуса визначається правосуб'єктністю, складові елементи якої закріплені не тільки Законом України «Про нотаріат», а й нормами законів України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», що виявляється в його правах та обов'язках щодо вчинення не тільки нотаріальних дій, а й державної реєстрації.

Адміністративно-правовий статус нотаріуса складний за змістом, зважаючи на належність наступних елементів: правосуб'єктність, права, обов'язки та відповідальність, гарантії. Зазначені елементи реалізуються не тільки в контексті вчинення нотаріальних дій, а й при здійсненні реєстрації, адже нотаріус є спеціальним суб'єктом, уповноваженим державою на проведення реєстраційних дій, завдяки чому виконуються основні завдання держави, що виникають у відносинах державної реєстрації.

Одразу зазначимо, про необхідність віднесення адміністративної правосуб'єктності до елемента адміністративно-правового статусу нотаріуса, адже деякі науковці у своїх дослідженнях виключають правосуб'єктність з складових елементів адміністративно-правового статусу (зокрема, таку точку зору презентує О.О. Висеканцев [22, с. 176]). На нашу думку, правосуб'єктність є основоположним та визначальним елементом адміністративно-правового статусу нотаріуса, а інші елементи адміністративно-правового статусу є похідними і в цілому розглядаються у нерозривній єдності.

На сучасному етапі правовий статус нотаріуса посилений нормами адміністративного права, адже нотаріус в окремих сферах публічної діяльності постає як суб'єкт владних повноважень [25, с. 152.].

Можемо констатувати про те що нотаріус у відносинах державної реєстрації виступає як суб'єкт владних повноважень. Так згідно п. 7 ч. 1 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ), суб'єкт владних повноважень – орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських

функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг [26]

Підтвердженням цього є позиція Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, викладена в Листі від 07.02.2014, де зазначено, що владність у нотаріальних правовідносинах виявляється лише в офіційній силі нотаріальних актів. Правовідносини, що виникають між нотаріусами та іншими суб'єктами нотаріальної діяльності, є суто процесуальними за своєю сутністю і не можуть характеризуватися як владні відносини у розумінні КАСУ. Проте у зв'язку з прийняттям Закону України від 01 липня 2004 року № 1952-IV "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" держава в частині здійснення нотаріусом функції державного реєстратора прав на нерухоме майно делегує нотаріусам владні повноваження. Зважаючи на вказане, судам при розгляді позовів щодо оскарження дій або бездіяльності нотаріуса як державного реєстратора прав на нерухоме майно слід пам'ятати, що це справи адміністративної юрисдикції згідно з п. 8 постанови пленуму Вищого адміністративного суду України від 20 травня 2013 року № 8 "Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів" [27].

Окрім цього варто наголосити, що проведення державної реєстрації речових прав та їх обтяжень, юридичних осіб, фізичних-підприємців пов'язані з веденням Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, здійснюються нотаріусами як державними реєстраторами не на підставі Закону України «Про нотаріат» та Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, а на підставі Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», Порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи та відповідних договорів, укладених з Державним підприємством "Національні інформаційні системи", що створене Міністерством юстиції України як адміністратором зазначених реєстрів. У цьому випадку, Міністерство юстиції України є держателем вищеназаних державних та єдиних реєстрів та є суб'єктом владних повноважень, що делегує свої повноваження з ведення єдиних та державних реєстрів Державному підприємству «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України, яке у свою чергу укладає відповідні договори з нотаріусами, як державними реєстраторами.

Самі ж нотаріуси виступають як суб'єкти делегованих владних повноважень. Отже, при вчиненні зазначених реєстраційних дій нотаріус діє як суб'єкт владних повноважень [25, с. 152]. Погоджуємось також з Т.С. Курило про те, що законодавець нотаріусів відносить до осіб, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але які надають публічні послуги. Загалом, такий підхід відповідає сучасному уявленню про роль і призначення нотаріусів в публічному управлінні [28, с. 169]. Щодо набуття нотаріусом, статусу державного реєстратора, то кожен нотаріус автоматично стає державним реєстратором, а також автоматично втрачає вказаний статус у разі припинення нотаріальної діяльності [29, с. 76]. Тобто законодавством України не передбачені такі ж кваліфікаційні вимоги для набуття статусу державного реєстратора нотаріусом, як безпосередньо державному реєстратору, що перебуватиме у трудових відносинах з суб'єктом державної реєстрації.

Однією із складових адміністративно-правового статусу нотаріуса у відносинах державної реєстрації є сукупність закріплених законодавством про державну реєстрацію. його прав і обов'язків. Безпосередньо статус нотаріуса як державного реєстратора встановлюється нормами законів України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» і не відрізняється від статусу інших державних реєстраторів щодо обсягу прав та обов'язків, зокрема щодо: прийняття документів, перевірки та розгляду документів, в тому числі дотримання строків державної реєстрації, територіальності,

відмови у проведенні державної реєстрації; розгляду документів і загалом порядку проведення реєстраційних дій в Єдиному та Державному реєстрі.

Права, обов'язки нотаріуса як суб'єкта державної реєстрації та порядок їх реалізації конкретизовано підзаконними нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України, Міністерства юстиції України. Зокрема, слід виділити постанову Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127, якою затверджено Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень [30], наказ Міністерства юстиції України 09.02.2016 № 359/5, яким затверджено Порядок державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи [31].

Наступним елементом адміністративно-правового статусу нотаріуса визначено юридичну відповідальність. І.В. Святецька зауважує, що відповідальність нотаріуса за своєю суттю – це форма впливу держави на допущені порушення правових норм, на посягання на соціальні інтереси суспільства, права особи. Нотаріус відповідає за правомірність своїх дій не тільки перед особами, які звернулися за нотаріальною допомогою, але й перед суспільством в цілому» [32, с. 56].

Окрім правосуб'єктності, прав та обов'язків, відповідальності доцільно включати до елементів адміністративно-правового статусу нотаріуса у відносинах щодо державної реєстрації такий елемент, як гарантії прав та обов'язків. Так, М. В. Бондарева пропонує під гарантіями нотаріальної діяльності розуміти правові засоби, які у сукупності забезпечують належну реалізацію наданих прав та виконання обов'язків всіма суб'єктами нотаріальних правовідносин [33, с. 79]. Варто наголосити, що стаття 8-1 Закону України «Про нотаріат» визначає гарантії нотаріальної діяльності. Зазначено, що держава гарантує і забезпечує рівні умови доступу громадянам до зайняття нотаріальною діяльністю та рівні можливості нотаріусам в організації та здійсненні ними нотаріальної діяльності. Будь-яке втручання в діяльність нотаріуса, зокрема з метою перешкоджання виконанню ним своїх обов'язків або спонукання до вчинення ним неправомірних дій, у тому числі вимагання від нього, його помічника, інших працівників, які знаходяться у трудових відносинах з нотаріусом, відомостей, що становлять нотаріальну таємницю, забороняється і тягне за собою відповідальність відповідно до законодавства. Обшук, виїмка, огляд робочого місця (контори) провадяться на підставі та в порядку, встановленому законом [15]. У відносинах державної реєстрації статтею 11 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» передбачено таку гарантію, як: «Державний реєстратор самостійно приймає рішення за результатом розгляду заяв у сфері державної реєстрації прав» та «Втручання, крім випадків, передбачених цим Законом, будь-яких органів влади, їх посадових осіб, юридичних осіб, громадян та їх об'єднань у діяльність державного реєстратора під час проведення реєстраційних дій забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом» [16]. Пунктом 10 ст.6 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» передбачено аналогічну гарантію у відносинах державної реєстрації юридичних осіб: «Втручання будь-яких органів, їх посадових осіб, громадян, юридичних осіб та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, у діяльність державного реєстратора під час проведення реєстраційних дій, крім випадків, передбачених цим Законом, забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.» [17].

Враховуючи викладене можемо наголосити: чинним законодавством України передбачена гарантія самостійності прийняття рішень державними реєстраторами; нотаріуси, як державні реєстратори самостійно, незалежно приймають рішення про державну реєстрацію прав, їх обтяжень, юридичних, фізичних осіб-підприємців або відмови в таких державних реєстраціях, що передбачає заборону втручання будь-яких органів влади, їх посадових осіб, юридичних осіб, громадян та їх об'єднань у діяльність нотаріуса, як державного реєстратора. Тобто вважаємо, гарантії можуть визнаватися додатковим структурним елементом адміністративно-правового статусу нотаріуса. На нашу думку, гарантії діяльності нотаріуса у відносинах щодо державної реєстрації повинні чітко бути закріплені в законодавстві.

У зв'язку з цим можна запропонувати в статті 8-1 Закону України «Про нотаріат» закріпити гарантію нотаріуса при виконанні ним повноважень державного реєстратора, а саме викласти виділену статтю у такій редакції:

«Нотаріус, як державний реєстратор самостійно та особисто приймає рішення про державну реєстрацію прав, їх обтяжень, юридичних, фізичних осіб-підприємців або відмови в таких державних реєстраціях та будь-яке втручання в діяльність нотаріуса, перешкоджання виконанню ним своїх обов'язків тягне за собою відповідальність відповідно до законодавства.»

Висновки. Таким чином, можемо вказати наступні ознаки адміністративно-правового статусу нотаріуса у відносинах щодо державної реєстрації, зокрема: є учасником публічних відносин; діє від імені держави; відображає правове становище нотаріуса, як державного реєстратора у відносинах державної реєстрації; діяльність нотаріуса урегульована нормами законодавства; наявність структурних елементів статусу. Структурними елементами адміністративно-правового статусу нотаріуса у відносинах державної реєстрації визначено правосуб'єктність; встановлені законодавством права та обов'язки нотаріуса у сфері державної реєстрації; відповідальність за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків як державного реєстратора та додатковим елементом виступають гарантії під час виконання повноважень у відносинах державної реєстрації.

Адміністративно-правовий статус нотаріуса як суб'єкта державної реєстрації – це врегульована адміністративно-правовими нормами сукупність структурних та взаємопов'язаних елементів, що відображають правове становище нотаріуса у відносинах з органами державної влади, місцевого самоврядування, фізичними чи юридичними особами під час виконання ним повноважень в сфері державної реєстрації, передбачених нормами чинного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності» № 5644. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72191 (дата звернення: 24.01.2024 р.).
2. Представники НПУ взяли участь у засіданні МСЛН та закликали та закликали підтримати нотаріусів України. URL: <http://surl.li/pvtrlg> (дата звернення: 24.01.2024 р.).
3. Котюк В.О. Теорія права: курс лекцій : навч. посібник для юрид. фак. вузів. Київ: Вентурі, 1996. 208 с.
4. Панчишин А. В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус». *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. 95-97 с.
5. Бандурка О.О. Державна податкова служба в Україні: система, правовий статус, модернізація. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. Справ. 2004. 234 с.
6. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.: У двох томах: Т.1. Загальна частина. Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). Київ : Видавництво «Юридична думка», 2004. 584 с.
7. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
8. Мещерякова О. В. Щодо визначення елементів адміністративно-правового статусу учасників операцій ООН з підтриманням миру. *Форум права*. 2011. № 2. С. 609–612. URL: http://nbuv.gov.ua/j-tit/FP_index.htm (дата звернення: 24.01.2024 р.).
9. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навч. посіб. Київ: Атіка, 2007. 624 с.
10. Ківалов С.В. Адміністративне право України: навч.-метод. посіб. Одеса: Юридична література, 2002. 312 с.
11. Голосніченко І.П. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч. Київ : Юридична думка, 2004. 584 с.
12. Миколенко В.А. Прокуратура України як суб'єкт адміністративного права: автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Київ. 2011. 19 с.

13. Лютіков П. С. Класифікація та характерні ознаки суб'єктивних прав та обов'язків як складових адміністративно-правового статусу юридичної особи: теоретико-правовий аналіз. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2013. № 2(1). С. 125-131.
14. Лозинський Ю. Елементи адміністративно-правового статусу. *International independent scientific journal*. 2020. № 15. С. 13-18. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3383> (дата звернення: 24.01.2024 р.).
15. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1993. № 39. ст.383.
16. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 51. Ст. 553.
17. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 31-32. Ст.263.
18. Сигидин В. М. Поняття та правова природа державної реєстрації нотаріусами речових прав на нерухоме майно. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету : серія: Право*. Ред. Ю.М. Бисага. Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2017. Т. 1. Вип. 46. С. 69-73.
19. Федорова К.І. Адміністративно-правовий статус суб'єктів приватної нотаріальної діяльності. *Митна справа*. 2008. № 1 (55). С. 88-93.
20. Постанова Верховного Суду у складі суддів Касаційного цивільного суду від 12 листопада 2020 року справа № 200/3452/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92842282> (дата звернення: 24.01.2024 р.).
21. Ільєва Н.В. Щодо визначення правового статусу нотаріату в Україні. *Форум права*. 2010. № 3. С. 152-156, с. 155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_3_22 (дата звернення: 24.01.2024 р.).
22. Висеканцев О. Адміністративно-правовий статус державного нотаріуса: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Херсон, 2014. 203 с.
23. Куліш А.М., Сапсай О.В. Особливості правового статусу приватних нотаріусів в Україні. *Правові горизонти*. 2018. Вип. 12 (25). С. 11-15/
24. Чижмар К.І. Конституційно-правовий статус нотаріату в контексті реалізації його правосуб'єктності. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4/2014. С. 82-84. URL: http://lsej.org.ua/4_2014/20.pdf (дата звернення: 24.01.2024 р.).
25. Юрах В. Правовий статус нотаріуса у відносинах публічного характеру. *Наукові записки Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Право*. 2017. Вип. 1. С. 151-155.
26. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (в редакції з 2017 р.). *Офіційний вісник України*. Офіційне видання від 26.08.2005 – 2005 р., № 32, стор. 11, стаття 1918, код акта 33303/2005.
27. Про судову практику розгляду справ про оскарження нотаріальних дій або відмову в їх вчиненні: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014. Інформаційно-аналітична база “Ліга-Закон”. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VRR00137> (дата звернення 28.01.2024)/
28. Курило Т.С. Адміністративно-правовий статус нотаріуса як особливого суб'єкта адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією (частина перша /науковий вісник публічного та приватного права. 2016. Випуск 2, ч. 2. С. 167-173.
29. Бірюков В. Щодо окремих аспектів блокування доступу нотаріусів до єдиних та державних реєстрів інформаційної мережі Міністерства Юстиції України. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2017. № 3 (93). С. 76-79.
30. Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127. *Офіційний вісник України*. 2016. № 2. Стор. 721. Стаття 108. Код акта 80200/2015.

31. Порядок державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи: наказ Міністерства юстиції України 09.02.2016 № 359/5. *Офіційний вісник України*. 2016. № 10. Стор. 224. Стаття 471. Код акта 80704/2016.

32. Святецька І. В. Деякі питання юридичної відповідальності нотаріуса. *Мала енциклопедія нотаріуса: наук.-практ. журнал*. 2013. № 2 (68). С. 56-59.

33. Бондарєва М. В. Гарантії нотаріальної діяльності. *Університетські наукові записки*. 2010. № 2 (34). С. 7-82.

